

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”  
Декан гуманітарно-педагогічного  
факультету

Інна САВИЦЬКА

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2023 р.



“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри філософії  
та міжнародної комунікації  
Протокол № 10 від 18.05.2023 р.

Завідувач кафедри  
Валентина КУЛЬТЕНКО

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Міжнародні відносини,  
суспільні комунікації та регіональні студії»

Гарант ОП  
Лілія МАКАРЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК»**

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»  
освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»  
Факультет (ННІ) гуманітарно-педагогічний

Розробник доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, д-р. політ. наук  
Гольцов А. Г.

Київ–2023 р.

**1. Опис навчальної дисципліни**  
**МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК**  
(назва)

<b>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь</b>		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	екзамен	
<b>Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання</b>		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	



## 2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

**Мета** вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти наукових знань щодо формування та розвитку міжнародних систем, їхніх трансформацій та сучасного функціонування в умовах глобалізації суспільного життя; формуванні вмій та навичок студентів проводити дослідження міжнародних систем у контексті глобального розвитку людства.

### **Завдання:**

- засвоєння студентами теоретико-методологічних засад дослідження міжнародних систем, їхнього історичного розвитку;
- усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності глобалізації, головних напрямів трансформації сучасного світу, актуальних проблем, що виникають внаслідок дії глобальних процесів;
- розуміння студентами особливостей розвитку різних типів міжнародних систем, основних проблем, що виникають під дією процесів глобалізації;
- формування вмій та навичок аналізувати стан міжнародних систем, глобальні процеси, їхній вплив на розвиток міжнародних систем;
- розвиток здатностей визначати тенденції глобалізації та її впливу на розвиток міжнародних систем, виявляти основні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати:**

- основні теоретичні засади системної теорії, провідні методологічні підходи до вивчення міжнародних систем;
- історичні аспекти формування та розвитку міжнародних систем; характерні риси окремих історичних систем міжнародних відносин;
- сутність глобалізації світу, розвитку глобальних політичних, економічних, соціальних, культурно-інформаційних процесів;
- основні виміри глобалізації; типи міжнародних систем;
- актуальні проблеми та тенденції розвитку глобальних, регіональних та локальних процесів, функціонування міжнародних систем різних ієрархічних рангів;
- найбільш конструктивні підходи до розв'язання проблем глобального розвитку людства, а також регіональних міжнародних систем;

### **вміти:**

- застосовувати теоретичні знання з дисципліни для аналізу міжнародних ситуацій і процесів;
- аналізувати структуру міжнародних систем, властивості їхніх підсистем та елементів;
- характеризувати процеси взаємодії між підсистемами та елементами міжнародної системи;
- виявляти особливості та закономірності історичного розвитку міжнародних систем;
- аналізувати глобальні процеси та їхній вплив на міжнародні політичні, економічні, культурно-цивілізаційні системи;
- визначати та оцінювати актуальні та потенційні політичні, безпекові, економічні ризики в розвитку міжнародних систем;
- характеризувати особливості розвитку сучасних глобальних, регіональних



та локальних процесів, роль та місце в них України;

- виявляти актуальні проблеми глобального розвитку та систем міжнародних відносин;

- пропонувати конструктивні шляхи розв'язання проблем функціонування міжнародних систем.

#### **Набуття компетентностей:**

**Інтегральна компетентність (ІК):** Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

**Загальні компетентності (ЗК):**

**ЗК3.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

**Спеціальні (фахові) компетентності (СК):**

**СК4.** Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

**СК9.** Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

**Програмні результати навчання (ПРН):**

**РН2.** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

**РН6.** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

### **3. Програма та структура навчальної дисципліни для:**

– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	деннаформа							заочнаформа						
	тижн і	усть ог о	утомучислі					усть ог о	утомучислі					
			л	п	ла б	і н д	с. р.		л	п	ла б	ін д	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
<b>Змістовий модуль 1. Міжнародні системи та їхній розвиток</b>														
Тема 1. Системний підхід у дослідженнях міжнародних відносин	1-2	16	2	2			12							
Тема 2. Міжнародні системи: теоретико-методологічні засади дослідження	3-4	16	2	2			12							
Тема 3. Виникнення та розвиток міжнародних систем	5-6	16	2	2			12							
Разом за змістовим модулем 1		48	6	6			36							
<b>Змістовий модуль 2. Міжнародні системи в глобалізованому світі</b>														



Тема 4. Глобалізація. Проблеми глобалізації	7-8	16	2	2			12						
Тема 5. Міжнародні безпекові системи	9-10	14	2	2			10						
Тема 6. Геополітична глобалізація. Геопросторові політичні системи	11	12	1	1			10						
Тема 7. Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	12-13	15	2	2			11						
Тема 8. Глобальні культурно-цивілізаційні процеси. Культурно-цивілізаційні системи	14-15	15	2	2			11						
Разом за змістовим модулем 2		72	9	9			54						
Усього годин		120	15	15			90						

#### 4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	2
2	Міжнародні системи	2
3	Виникнення та розвиток міжнародних систем	2
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	2
5	Міжнародні безпекові системи	2
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи	1
7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	2
8	Культурно-цивілізаційна глобалізація. Локальні культурно-цивілізаційні системи	2
	Разом	15

#### 7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	12
2	Міжнародні системи	12
3	Виникнення та розвиток міжнародних систем.	12
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	12
5	Міжнародні безпекові системи	10
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи.	10



7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	11
8	Глобалізація в культурній сфері. Локальні культурно-цивілізаційні системи	11
	Разом	90

## 8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

### Контрольні питання:

1. Проаналізуйте основні підходи до трактування систем
2. Поясніть загальні положення системної теорії
3. Розкрийте сутність системного підходу в наукових дослідженнях
4. Поясніть сутність структури системи. Схарактеризуйте основні типи структур
5. Розкрийте сутність структурно-функціонального аналізу в дослідженнях міжнародних відносин
6. Розкрийте сутність поняття «міжнародна система». Виявіть сутнісні риси міжнародних систем
7. Дайте стислу характеристику виникнення та розвитку системних досліджень міжнародних відносин
8. Дайте стислу характеристику сучасних теорій міжнародних систем
9. Проаналізуйте структурні особливості міжнародних систем
10. Дайте характеристику глобальної системи в контексті міжнародних відносин. Проаналізуйте ієрархічні рівні міжнародних систем
11. Схарактеризуйте основні підходи до типізації міжнародних систем
12. Дайте стислу характеристику виникнення регіональних міжнародних систем та їхнього розвитку в Давнину та Середньовіччі
13. Дайте стислу характеристику Вестфальської системи міжнародних відносин. Проаналізуйте розвиток міжнародних систем у світі в XVII – на початку XIX ст.
14. Дайте стислу характеристику Віденської системи міжнародних відносин. Виявіть глобальні трансформації міжнародних систем у XIX – на початку XX ст.
15. Дайте стислу характеристику Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин
16. Дайте стислу характеристику Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин
17. Виявіть особливості постбіполярної глобальної системи міжнародних відносин
18. Проаналізуйте особливості, закономірності та тенденції розвитку міжнародних систем у сучасну добу
19. Проаналізуйте глобальну теорію «світ-систем» та її модифікації
20. Дайте загальну характеристику сучасних процесів глобалізації у світі
21. Проаналізуйте різні підходи до трактування сутності глобалізації
22. Виявіть основні проблеми та негативні наслідки глобалізації
23. Поясніть розвиток процесів глокалізації в сучасному світі
24. Виявіть позитивні та несприятливі аспекти процесів глобалізації в сучасному



світі

25. Дайте уявлення про міжнародні конфлікти з позицій системного підходу
26. Поясніть основні характеристики стабільності міжнародних систем
27. Виявіть концептуальні засади глобальної безпеки
28. Дайте стислу характеристику провідних регіональних безпекових системи в сучасному світі
29. Проаналізуйте особливості політичного (геополітичного) виміру глобалізації
30. Розкрийте сутність геополітики. Схарактеризуйте геополітичну картину глобалізованого світу
31. Проаналізуйте геопросторові політичні системи різних ієрархічних рівнів у сучасному світі
32. Поясніть сутність економічного виміру глобалізації
33. Дайте стислу характеристику формування міжнародних економічних систем і світового господарства
34. Схарактеризуйте сучасне світове господарство як глобальну систему
35. Дайте характеристику світового ринку як глобальної системи
36. Проаналізуйте розвиток інтеграційних економічних систем у сучасному світі
37. Дайте характеристику транснаціональних економічних систем, поясніть їх поширення в сучасному світі
38. Дайте характеристику культурного виміру глобалізації
39. Проаналізуйте розвиток культурної вестернізації в сучасному світі
40. Схарактеризуйте сучасні глобальні процеси в інформаційній сфері
41. Розкрийте значення релігійного фактора в міжнародних відносинах
42. Поясніть поширення транснаціональних релігійних систем у сучасному світі

### Тестові завдання:

Процес переходу суспільства певної країни загалом від власної традиційної системи норм та цінностей до системи цінностей західної цивілізації зветься ..... (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)

Встановіть правильні співвідношення між наукою та її засновником (у бланку відповідей зробіть і заповніть таблицьку):

- |                    |                      |
|--------------------|----------------------|
| 1) тектологія      | а) Р. Челлен         |
| 2) системна теорія | б) Р. Робертсон      |
| 3) геополітика     | в) Л. фон Берталанфі |
| 4) глобалістика    | г) О. Богданов       |

1) –	2) –	3) –	4) –
------	------	------	------

Оберіть правильний порядок форм економічної інтеграції в напрямі підвищення її рівня (вказіть один варіант відповіді)::

- |                          |                       |                |                  |
|--------------------------|-----------------------|----------------|------------------|
| а) зона вільної торгівлі | економічний союз      | митний союз    | спільний ринок   |
| б) зона вільної торгівлі | спільний ринок        | митний союз    | економічний союз |
| в) зона вільної торгівлі | митний союз           | спільний ринок | економічний союз |
| г) спільний ринок        | зона вільної торгівлі | митний союз    | економічний союз |

Набуття системою властивостей, які відсутні в окремих компонентів має назву (вказіть один варіант відповіді):

- а) емерджентність
- б) конгруентність
- в) латентність
- г) амбівалентність

Показник, за яким визначають зміни у стані системи, зветься (*вказіть один варіант відповіді*):

- а) індекс
- б) коефіцієнт
- в) індикатор
- г) пункт

Що не належить до основних завдань системного дослідження? (*вказіть один варіант відповіді*)

- а) виявлення співвідношення властивостей цілого і його елементів
- б) аналіз взаємозв'язків різних рівнів розвитку й функціонування складної системи
- в) виявлення стану системи в певних умовах її існування
- г) виявлення взаємозв'язків між компонентами зовнішнього середовища системи
- г) визначення спроможності системи до саморегулювання

Автор теорії стадій економічного зростання (*вказіть один варіант відповіді*):

- а) У. Ростоу
- б) К. Маркс
- в) Д. Рікардо
- г) І. Валлерстайн

«Гуманітарний інтервенціоналізм» – це (*вказіть один варіант відповіді*):

- а) допомога з боку провідних держав країнам, що розвиваються, у випадках стихійних лих і техногенних катастроф, надання продовольства, медикаментів тощо
- б) гуманітарна допомога у розвитку культури відсталим країнам з боку провідних держав світу і міжнародних організацій
- в) задеклароване право на здійснення інтервенції до певної держави задля захисту прав і свобод людини
- г) здійснення органами ООН системи заходів, спрямованих на гуманітарний розвиток країн та регіонів світу

А. Органські виокремив у структурі ієрархії держав (міжнародних систем) (*вказіть один варіант відповіді*):

- а) три ранги
- б) два ранги
- в) п'ять рангів
- г) чотири ранги

## 9. Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, їх закріплення,



перевірки.

Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, диспут, «мозковий штурм».

Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, практичні (семінарські) заняття під керівництвом викладача, презентації, виконання тестових завдань, написання есе тощо.

У процесі навчання використовуються різні типи лекцій: тематичні, проблемні, лекції-дискусії. Наочні методи: демонстрація матеріалу за допомогою засобів мультимедіа; проведення ділових ігор. З практичних методів особливо велике значення мають науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, практичні (семінарські) завдання, самостійна робота студентів.

### 10. Форми контролю

Формами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль (перевірка знань на практичних/семінарських заняттях та самостійних домашніх завдань), проміжна та підсумкова атестації. Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Підсумкова атестація: екзамен – форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт під час практичних/семінарських занять та самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

### 11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студентів здійснюється згідно з Положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою (і відповідною оцінкою за системою ECTS) і переводиться в національну систему оцінок, згідно із зазначеним вище «Положенням».

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни  $R_{\text{дис}}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації  $R_{\text{ат}}$  (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи  $R_{\text{нр}}$  (до 70 балів):  $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

**Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками**

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Незараховано



## 12. Навчально-методичне забезпечення

1. Гольцов А. Г. Методичні рекомендації з дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» для студентів денної форми навчання / А. Г. Гольцов. – К. : НУБіП України, 2023. – 50 с.
2. Кононенко О. Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навч.-метод. посіб. / О. Ю. Кононенко. – К. : ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с.
3. Кормич Л. І. Національна безпека в глобалізаційних умовах : навч.-метод. посіб. / Л. І. Кормич, Т. М. Краснопольська. – О. : Фенікс, 2020. – 76 с.

## 13. Рекомендовані джерела

### Основні

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства ; пер. з англ. / З. Бауман. – К. : ВД « Києво-Могилянська академія», 2018. – 109 с.
2. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. / Р. В. Вовк. – К. : Знання, 2018. – 246 с.
3. Власов В. І. Глобалістика: історія, теорія : монографія / В. І. Власов; наук. ред. О. Г. Білорус і В.А. Вергунов. – Вінниця : Нілан ЛТД, 2012. – 570 с.
4. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура ; пер. з англ. / Д. Гелд, Е. Мак Грю, Д. Голдбрайт, Дж. Перратон. – К. : Фенікс, 2003. – 584 с.
5. Глобальна економіка : навч. посіб. / О. В. Довгаль, У. Я. Андрусів, О. В. Ткаліч, О. С. Павленко. – Івано-Франківськ : ФОП Супрун В.П., 2019 – 262 с.
6. Глобальна економіка : навч. посіб. / Н. М. Вдовенко, Л. В. Богач, В. Л. Герасимович, К. С. Кваша, М. М. Павленко. – К. : НУБіП України, 2017. – 319 с.
7. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. – К. : НАДУ, 2016. – 784 с.
8. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір : монографія / за ред. В. К. Кіптенко, Б. П. Яценка. – К. : Київський університет, 2012. – 255 с.
9. Еволюція світ-системи глобалізму (Стратегічні імперативи співрозвитку) : кол. монографія / О. Г. Білорус, О. В. Гаврилюк, О. В. Зернецька та ін. ; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2014. – 429 с.
10. Зінченко В. В. Глобалізація і глобалістика : навч. посіб. / В. В. Зінченко. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020. – 428 с.
11. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин / М. Г. Капітоненко. – Чернівці : Книги ХХІ століття, 2019. – 272 с.
12. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика: навч. посіб. / М. М. Книш, Л. І. Котик. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 484 с.
13. Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель, О. С. Пархомчук. – К. : ФАДА ЛТД, 2001. – 224 с.
14. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 320 с.
15. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацяк. – Л. : ЛНУ ім. Івана Франка ; К. : Знання, 2017. – 407 с.
16. Мателешко Ю. П. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник / Ю. П. Мателешко. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. – 156 с.



17. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / В. А. Манжола, О. А. Коппель, М. Г. Капітоненко та ін.; кер. авт. кол. О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжоли. – К. : Київський університет, 2009. – 601 с.
18. Недбай В. В. Світова політика сучасності: навч. посіб. / В. В. Недбай. – Миколаїв : Швець В. Д., 2017. – 237 с.
19. Павлов О. І. Тенденції розвитку цивілізацій у контексті глобалізації: навч. посіб. / О. І. Павлов. – Одеса: Астропринт, 2009. – 288 с.
20. Прокопенко Т. О. Теорія систем і системний аналіз : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Т. О. Прокопенко. – Черкаси : ЧДТУ, 2019. – 139 с.
21. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / М. А. Кулініч, Н. О. Татаренко, В. Г. Ціватий, за ред. Л. Д. Чекаленко. – К. : ДАУ при МЗС України, 2017. – 628 с.
22. Соснін О. В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навч. посіб. / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, О. Є. Постол. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 556 с.
23. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах : монографія / В. М. Бебик, С. І. Даниленко, В. В. Копійка та ін. – К. : Вадекс, 2019. – 442 с.
24. Суліма Є. М. Глобалістика : підручник / Є. М. Суліма, М. А. Шепелев. – К.: Вища школа, 2010. – 544 с.
25. Сучасні економічні теорії глобальних систем : навч. посіб. / Башнянин Г. І., Шевчик Б. М., Сухий О. О., Перепьолкіна О. О. – Л. : Новий Світ, 2017. – 366 с.
26. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Харків: Право, 2016. – 538 с.
27. Туленков М. В. Теорія систем і системний аналіз у соціології: підручник / М. В. Туленков. – К. : Каравела, 2020. – 596 с.
28. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин : навч. посіб. / С. О. Шергін. – К. : ДАУ при МЗС України, 2017. – 200 с.

#### Допоміжні

29. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: навч. посіб. / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. – К. : Університет «Україна», 2006. – 208 с.
30. Білорус О. Г. Глобальні стратегії Євросоюзу : монографія / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко, І. І. Вітер. – К., 2009. – 528 с.
31. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія / Любіцева О. О. та ін. – К. : Київський університет, 2010. – 160 с.
32. Гнасевич Н. В. Опорний конспекти лекцій з дисципліни «Теорія міжнародних відносин» / Н. В. Гнасевич. – Тернопіль, 2018. – 163 с.
33. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія : підручник / А. Г. Гольцов. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
34. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : навч. посіб. / О. В. Курбан. – К. : ВІКНУ, 2016. – 286 с.
35. Кучик О. С. Україна в міжнародних організаціях : підручник / О. С. Кучик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 411 с.



36. Мандрагеля В. А. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / В. А. Мандрагеля та ін. ; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. – К. : НАДУ, 2016. – 286 с.
37. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації / Д. Мартен, Ж. Л. Мецжер, Ф. П'єр; пер з фр. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2005. – 302 с.
38. Міжнародні організації : навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової – К. : Центр навчальної літератури, 2019. – 344 с.
39. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, М. В. Здоровега та ін. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. – 244 с.
40. Політична географія і геополітика: навч. посіб. / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін.; за ред. Б. П. Яценка. – К. : Либідь, 2007. – 256 с.
41. Потехін О. В. Глобалізація безпеки : навч. посіб. / О. В. Потехін, І. Я. Тодоров. – Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2011. – 246 с.
42. Пронь С. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років : навч. посіб. / С. В. Пронь. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 243 с.
43. Регіонаознавство : підручник / В. В. Копійка, В. П. Крижанівський, М. С. Дорошко та ін. – К. : Київський ун-т, 2014. – 638 с.
44. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.) : навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 140 с.
45. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко та ін.; кер. авт. кол. В. А. Манжола; за ред. Л. В. Губерського. – К.: Київський університет, 2008. – 512 с.
46. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / Ф. Фукуяма ; пер. з англ. – К. : Наш формат, 2018. – 576 с.
47. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / Ф. Фукуяма ; пер. з англ. – К. : Наш формат, 2019. – 608с.
48. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918) : підручник / І. А. Хижняк. – К. : ВД «Персонал», 2009. – 224 с.
49. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин : навч. посіб. / В. Ф. Цимбалістий. – Львів : Новий Світ-2000, 2009. – 360 с.
50. Чугаєв О. А. Глобальні виміри економічної сили країни : монографія / О. А. Чугаєв. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. – 495 с.
51. Шепелєв М. А. Глобалізація управління як мегатенденція сучасного світового розвитку : монографія. – К.: Генеза. 2004. – 512 с.
52. Шепелєв М. А. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. А. Шепелєв. – К. : Вища школа, 2004. – 622 с.
53. Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі : монографія / Б. М. Юськів. – Рівне : видавець О. М. Зень, 2009. – 476 с.
54. Acharya A. The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at its Centenary / A. Acharya, B. Buzan. – Cambridge : Cambridge University Press, 2019. – 392p.
55. Art R. International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues / R. Art, R. Jervis. – 13<sup>th</sup> ed. – London : Pearson Education, 2016. – 583 p.



56. Buzan B. *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations* / B. Buzan, R. Little. – Oxford : Oxford University Press, 2000. – 472 p.
57. Dalby S. *Anthropocene Geopolitics: Globalization, Security, Sustainability* / S. Dalby. – Ottawa : University of Ottawa Press, 2020. – 250 p.
58. Frost M. *Global Ethics : Anarchy, Freedom and International Relations* / M. Frost. – London ; New York : Routledge, 2009. – 182 p.
59. *Globalization as Evolutionary Process: Modeling Global Change (Rethinking Globalizations)* / G. Modelski, T. Devezas, W. Thompson (eds.). – London: Routledge, 2008. – 464 p.
60. *International Politics: Classic and Contemporary Readings* / S. Handler, R. Person (eds.) – 2<sup>th</sup> ed. – Washington, DC: CQ Press, 2020. – 456 p.
61. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* / T. Dunne, M. Kurki, S. Smith (eds.). – 4<sup>th</sup> ed. – Oxford : Oxford University Press, 2016. – 400 p.
62. Telo M. *Regionalism in Hard Times. Competitive and Post-Liberal Trends in Europe, Asia, Africa, and the Americas* / M. Telo. – London, N.Y. : Routledge, 2017. – 86 p.
63. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations* / J. Baylis, S. Smith, P. Owens (eds.). – 7<sup>th</sup> ed. – Oxford : Oxford University Press, 2017. – 610 p.
64. Womack B. *Asymmetry and International Relations* / B. Womack. – Cambridge : Cambridge University Press, 2016. – 244 p.

### **Електронні інформаційні ресурси**

1. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>
4. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
5. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
6. European Union (EU). URL : [https://europa.eu/european-union/index\\_en](https://europa.eu/european-union/index_en)
7. Institute for the Study of War (ISW). URL : <https://www.understandingwar.org/>
8. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL : <https://www.nato.int/>
9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL : <https://www.oecd.org/>
10. RAND («Research and Development») Corporation. URL : <https://www.rand.org/>
11. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL : <https://www.sipri.org/>
12. The Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL : <https://www.csis.org/>
13. The Club of Rome. URL : <https://www.clubofrome.org/>
14. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>